

101 rokov od premenovania Prešporku na Bratislavu (1. prápor čs. námorníctva – poľná pošta 1919)

Jaroslav Tomandl

Abstrakt: Nález dobovej pohľadnice z roku 1919 s modrým dvojriadkovým označením útvaru odosielateľa „3. setnina československého námorníctva / 1. prápor.“, ktorá autentickým spôsobom ilustruje premenu názvu Prešporok (Poszony) na Bratislava. Nález je doplnený krátkym popisom vzniku a činnosti poľnej pošty pre československé vojenské jednotky na Slovensku a súhrnom filatelistických článkov venovaných tejto problematike.

101 Years since the Renaming of Prešporok to Bratislava (1st Battalion of the Cc. Navy - Field Post 1919)

Jaroslav Tomandl

Abstract: The discovery of a contemporary postcard from 1919 with a blue double-line identification of the sender's unit "3. setnina československého námorníctva / 1. prápor.", which illustrates the transformation of the name Prešporok (Poszony) to Bratislava in an authentic way. The finding accompanies a short description of the origin and activities of the field post for Czechoslovak military units in Slovakia and a summary of philatelic articles devoted to this issue.

Bratislava a Dunaj v námetovej filatelii a poštovej histórii – tým sa zaoberám už dlhé roky. Keď sa mi pred časom dostala do rúk celistvosť poľnej pošty československého námorníctva z roku 1919 v Bratislave, bol to ďalší zaujímavý podnet v mojom zberateľstve – v mojom filatelistickom bádanií.

Jedna z ďalších celistvostí z mojej skromnej zbierky poľnej pošty na Slovensku v rokoch 1919 – 1920 nesie dátum 16. február 1919. Pozdrav z Bratislavy píše toho dňa námorník Linhart svojej matke do Prahy. Linhart na obrazovej strane celistvosti – na pohľadnici Bratislavy – poctivo začiernil maďarský názov POZSONY a vlastnoručne ho nahradil názvom „BRATISLAV“. Celistvosť je teda z doby, keď sa nový názov rodil. Premenovanie bolo oficiálne oznámené v Úradných novinách župy Prešporskej zo dňa 27. marca 1919 (na základe rozhodnutia Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska v čele s Vavro Šrobárom z 22. februára 1919).

Prikladám moju jediná fotografiu československého námorníctva v Prešporku pri vojenskej prehliadke vo februári 1919 (v dňoch 4. - 5. februára).

Uplynulo takmer 50 rokov od uverejnenia príspevku Jiřího Nekvasila „Polní pošta čs. námořníků v Bratislavě 1919“ v brnianskom filatelistickom magazíne MERKUR [marec 1971, č. 3 (24)]. Autor potom zopakoval tieto informácie v závere rozsiahleho pojednania „Lodní pošta rakousko-uherského námořnictva v letech 1914 -18“, vo Filatelistických zošitoch časopisu FILATELIE č.16–19/1975.

Neskôr som si dopĺňal informácie z viacerých prameňov. Snáď najúplnejšiu katalogizáciu poštových pečiatok Čs. poľnej pošty z rokov 1919 – 1920 urobil doc. Ing. Jozef Tekel', DrSc. Bola uverejnená v publikácii ZSF- Filatelistické state č.3/1983. Veľmi zaujímavý článok od toho istého autora uverejnil časopis ZSF Slovenská filatelia, ročník II/č.12 pod názvom JUBILEUM POĽNEJ POŠTY NA SLOVENSKU. Článok sa venuje najmä popisu činnosti československých vojenských jednotiek pri oslobodzovaní Slovenska, s poznámkami o prevádzke poľnej pošty.

Nemožno nezmeniť zaujímavý článok ZÁHORIE – PRVÉ ČESKOSLOVENSKÉ PREDMOSTIE V ROKU 1918 v časopise Filatelie 10/1995, autorom ktorého bol iný známy slovenský filatelist - MVDr. Pavol Hallon.

Nariadenie k začatiu činnosti poľnej pošty pre československé vojenské jednotky na Slovensku bolo zverejnené Dodatkom k Dennému rozkazu č. 21 Veliteľstva čs. vojsk na Slovensku zo dňa 20. 12. 1918. Nasledovalo uverejnenie tohto rozkazu vo Vestníku ministerstva pôšt a telegrafov č.4/1918. Rozkaz bol splnený 1. januára 1919. V súlade s tým boli dané do činnosti poľné poštové úrady č. 22, 46, 75 a triediareň poľnej pošty v Uherskom Hradišti. Dňa 20. januára 1919 začal fungovať ešte úrad poľnej pošty č. 50. Prvý januárový deň roku 1919 sa tak stal oficiálnym začiatkom činnosti československej poľnej pošty ako takej. Do doby ustanovenia čs. poľnej pošty boli zásielky od vojska bojujúceho na Slovensku odosielané z miestnych slovenských poštových úradov. Boli oslobodené od poštovného. (Ďalšia kapitola čs. poľnej pošty bola spojená s rokom 1938 – v čase mobilizácie).

Dôvetok: Okrem 1. práporu československého námorníctva (zloženého z bývalých príslušníkov rakúsko-uhorského vojnového námorníctva) tvorili bratislavskú (vtedy ešte prešporskú) posádku dva prápory čs. legionárov 33. streleckého pluku, 1. prápor 1. pluku Stráže Slobody, jedna delostrelecká batéria a obrnený vlak s posádkou čs. námorníkov.

